

הבריחה הגדולה

רדיפת הפירסום של נציב שרות בתי הסוהר הכשילה את תוכנית המשטרה

הבריחה הגדולה

באם יתגלה להם כי נעשה ניסיון בריחה בלילה שבין ה-5 ל-6 לאפריל השנה, הוא הלילה שנועד לביצוע הבריחה, הוקמו המח"סומים והמארבים הדרושים.

מה שלא לקחו שוטרי ישראל בחשבון היו תוכניותיהם של אנשי נציבות בתי הסוהר, שהובאו בסוד העניין. בחמישי באפריל, הועמדו כל הקצינים בכלא רמלה במצב הכן. הקצינים, שברוך כלל מסיימים את עבודתם במשרדי בית הסוהר המרכזי של המדינה בשעות אחר הצהריים, התבקשו להישאר בתוך כותלי בית הסוהר. ואז, בשעה שלוש וחצי לפנות בוקר, התפרץ מפקד בית הסוהר עצמו, רמ"ח אריה אליאס, אל התא מספר 7 בראש קבוצת סוהרים. "ההצגה נגמרה", הוא הודיע, כאשר העיר את כל תשעת האסירים שבתא משנתם.

בכך חיסל מפקד בית הסוהר את ניסיון הפריצה וגם את תוכניתיה של משטרת ישראל ללכוד את חברי "המאפיה הצרפתית" שעמדו לסייע לבורחים בבריחה הגדולה. עוד באותו יום כונסה מסיבת עיתונאים רבתי בין כותלי כלא רמלה, בה אירחו המבקרים בידי נציב בתי הסוהר, אריה ניר עצמו ומפקד הכלא, שסיפרו להם בגאווה גדולה על הכשלת תוכנית הבריחה. ניר עצמו הצטלם בפוזת הגברית האופיינית לו,

עמדה להתבצע באותו לילה, בו פרצו הסוהרים לתא. אותו לילה, בשלוש וחצי לפנות בוקר, הספיקו אסירי התא לנסר רק שתי פיסות סורגים. אפילו בעבודה מאומצת לא היו מסוגלים לנסר סורגים נוספים כדי לפתוח פתח דרכו יכול לעבור אדם, בשעות הימית מעטות שנותנו עד וריחת השמש.

כפי הנראה היה זה רק שלב מוקדם בביצוע הבריחה. האסירים עמדו כנראה לחד-בית את סורגי החלון חזרה ולהמשיך לעבוד בניסור הסורגים למחרת היום.

על תוכנית הבריחה, בעוד שכבר באותו בוקר היתה לו ידיעה כי יהיה ניסיון חוזר לשחרר את אסירי תא מספר 7.

ניר גונב את ההצגה

מדוע הכשירו אריה ניר ועוזריו את תוכניתה של משטרת ישראל ללכוד את האסירים הבורחים, אחרי ביצוע הבריחה, יחד עם אלה שסייעו להם לברוח?

כונס חיכו למפקד

אפילו הסיפור שבנו הסוהרים כדי לרומם ולשבח את עצמם, היה תפור מן תפרים גסים מדי, שהעידו כי האמת שונה ממה שסופר לציבור.

לדברי מפקד כלא רמלה, שמעו שני סמלי המשמרת רעש של ניסור בוקע אותו לילה מכלא מספר 7. מה עשו הסמלים האמצעים? האם פרצו לתא? האם הוליקו את האור בתוכו כדי לבדוק מאין בא קול הניסור? האם ניסו להאיר בפנס אל תוך התא כדי לבדוק מי מנסר שם ומה הוא מנסר? מה פתאום?! הסמלים רצו להועיק את הקצין התורן. גם הקצין התורן לא עשה אף אחת מהפעולות המתבקשות. הוא רק הקשיב ואישר כי הוא שומע קול ניסור. אז רצו כולם להועיק את מפקד הכלא מכיתו שבבנעתים.

חלפה חצי שעה עד שמפקד הכלא הגיע, לדבריו, אל בית הכלא. במשך מחצית שעה זו, יכלו האסירים לסיים את ניסור הסורגים ולברוח בשקט הביתה. מדוע לא נכנסו הניסורים לתא כדי למנוע מהם את ניסור הבריחה?

מפני שלפי התוכנית שתוכננה מראש, היה זה מפקד הכלא שהיה צריך לפרוץ בראש אנשיו ולתפוס את האסירים המנסרים בשעת מעשה.

אלא שבינתיים הקימו הסוהרים כל כך הרבה רעש, שלאסירים התברר שמשוהו אינו כשורה. הם נכנסו למיטותיהם והעמידו פני ישנים. הם קילקלו את ההצגה שהכניע נציב בתי הסוהר.

אליאס, כפי שסיפר, פרץ לתא והודיע לאסירים הישנים: "לקום! ההצגה נגמרה!" אך ידע שנעשה ניסיון בריחה מהתא, מפני שוהריו בדקו את התא? נו, בשביל זה הוא מפקד בית הסוהר.

משטרת ישראל, השייכת לאותו משרד ממשרתי לו שייכים שירותי בתי הסוהר, לא הגיבה באופן רשמי על הכשלת תוכנית תה. אמר סגן-ניצן אברהם פליסינג, דובר המטה הארצי: "לא שמעתי על דבר כזה בכלל..." ואילו סגן-ניצב עזרא גולדברג, מפקד המחוז הירושלמי, הגיב: "זה לא נכון... הייתי אומר ברצון אילו פרשה כזו היתה מתרחשת..."

אבל כמה קציני משטרה ממורמרים היו גלויים יותר. הם לא הסתירו את זעמם על נציב שירות בתי הסוהר אריה ניר, ש הוציא להם את הסרף מתחת לאפם.

צוחה הצוחה ראשון
אריה ניר (מימין), נציב שירות בתי הסוהר, זורח מצהלה אחרי שהכשיל את תוכנית המשטרה לתפוס את הבורחים מחוץ לכלא וזכה בכך בפירוטומת. משמאל נראה קצין המשטרה במצב רוח לא מרומם. בפרשת הבריחה היה ניגוד אינטרסים בין המשטרה ושרות בתי הסוהר.

התשובה לכך, המבוססת על ניחוש בלבד, היא פשוטה. קרוב לוודאי שניר ואנשיו לא רצו שמשטרת ישראל תקצור את התהילה. אילו היו אסירי תא מספר 7 מצליחים לברוח מתאם, אחרי שניסרו את סורגיו ו אחרי שחבריהם חתכו עבורם מבחון את גדרות התיל, והיו נתפסים בידי משטרת ישראל, היתה המדינה כולה יוצאת מקליה בתשבות למשטרה. קציני המשטרה, שהיו מופקדים על המיבצע, היו מכנסים מסיבות עיתונאים ותמונותיהם היו זוכות לפירסום.

ומה עם נציבות בתי הסוהר? קרוב לוודאי שהעיתונות ודעת הקהל, שלא היו יודעים שהנציבות הגיחה לאסירים לברוח לפי בקשת המשטרה, היו יוצאים בביקורת תקיפה נגד סדרי השמירה והבטיחות בכלא רמלה. אריה ניר ואנשיו היו הופכים ללעג ולקלס בעיני כל. זאת לא יכול היה אריה ניר לשאת. לכן החליט בשלב מסוים לחסל את תוכנית הבריחה עוד לפני שהחלה ולקצור את התהילה והפרסום בעצמו. כך הפכה הבריחה הגדולה לבדיחה גדולה. ברור כיום כמעט לחלוטין, שהבריחה לא

החלון
זהו החלון המסורג בבית הסוהר ברמלה, ממנו התכוונו לברוח תשעה פושעים מסוכנים בעזרת חבריהם מבחון. האיש המחזיק בחבל, הוא, כמובן, נציב בתי הסוהר אריה ניר.

הידיעה שהגיעה ממקור מודיעיני
למשטרת ישראל היתה שהה זהב. לבריחה מכלא רמלה, אחד המיבצרים השמורים ביותר במדינת ישראל, לא היתה זו אומנם הפעם הראשונה בה נעשו ניסיון לברוח מכלא זה, אלא שהפעם היה מדובר על מיבצע בריחה כמו בסרטים, בו ישלו חלק האסירים האמורים להימלט וכנופיה מבחון, שתסייע להם בפריצת הגדרות הסבוכות והעבותות של המיבצר.

לפי נתוני הידיעה, היתה כוונת המיבצע לשחרר את האסירים המסוכנים הכלואים ב-תא מספר 7 בכלא רמלה, ביניהם שניים שגילונו על רצח: סלומון אבר (24), שנוהג למאסר עולם אחרי שהורשע בביצוע רצח כפול לפני שנה ברחוב אלנבי במיסגרת הקרב על מועדוני ההימורים; ולוי פינגרהוס, אף הוא אסיר עולם על רצח ושוטר הידיעה סיפרה כי אנשי "המאפיה הצרפתית", אותה כנופיה שאליה השתייך, כפי שנמסר בזמנו סלומון אבר, היא שתיכננה את הבריחה כמתנת הגיהפסס לאחד מחבריה. ידיעה מעין זו היא חלום של כל משטרה. שכן בעזרת מידע כזה ניתן לא רק למנוע את ניסיון הבריחה, אלא לתפוס את כל המסייעים לבריחה, לגלות תוך כך מי הם שותפיהם של הפושעים שנתפסו ויזש בים בכלא. זו יכולה להיות גם סיבה טובה להכניס למעצר ומאסר פושעים מסוכנים, שאין כל הוכחה אחרת נגדם כדי להרשיעם.

הנציב נצטלם בפוזת

די לתפוס את האסירים והמסייעים
עם להם בעת ביצוע הבריחה היה צורך להניח להם לברוח מהכלא. המשטרה, שהקרימה מחסומים ומארבים, היתה צריכה ללכוד את הבורחים והתבררים מחוץ לכותלי בית הכלא. לשם כך היה צורך בשיתופם של שליטונות בתי הסוהר. הם התבקשו על ידי משטרת ישראל לא להתערב ולא להפריע